

De Wolf van Putten

De Wolf van Putten

Jan Zuidema

Schrijver: Jan Zuidema

Coverontwerp: Jan Zuidema

ISBN: 9789403858920

© Jan Zuidema

Voorwoord

Ik lees alles wat los en vastzit. Literatuur en non-fictie, historische romans en sciencefiction, horror en thrillers—als er woorden in staan, wil ik weten waar ze heen gaan.

In 2024 ben ik zelf begonnen met schrijven. Niet omdat ik dacht dat ik “schrijver” was, maar omdat het zich aandiende als iets dat je niet kunt wegduwen. Een jaar eerder had ik al eens een proef gedaan: *Bastiaan, De Wereld Voorbij*. Dat was niet meer dan een vingeroefening, een test om te kijken of ik het überhaupt kon. Ik heb het daarna ook weer uit productie gehaald. Maar ergens onderweg gebeurde het onvermijdelijke: ik schreef door.

Begin 2024 verscheen mijn eerste echte boek, *De Conflux*, een flinke pil die ik in eigen beheer uitbracht via Bookmundo. De ontvangst was—voor een onbekende schrijver zonder grote uitgever achter zich—redelijk. Ik mocht dat jaar in de lokale krant van Lansingerland vertellen over het boek, en in 2025 kreeg ik via *Woordkunst* van RTV Lansingerland opnieuw de kans om het onder de aandacht te brengen. Dat soort momenten zijn klein, maar ze betekenen veel. Ze zijn het bewijs dat een verhaal, als je het eenmaal de wereld in duwt, toch ergens landt.

En als het schrijven eenmaal in je bloed is gekropen, gaat het er niet zomaar uit. Het is een soort besmetting. Je kijkt om je heen en ziet overal openingen: een zin die nog niet bestaat, een deur die op een kier staat, een schaduw die net te lang blijft hangen.

Voor dit boek begon het met een wolf.

In 2025 dook Bram op in het nieuws: de agressieve wolf die de Veluwe teisterde en mensen bezighield—boos, bang, verdeeld. Een wolf is een fantastisch anker voor spanning. Een dier dat tegelijk oud en actueel is, mythisch en echt, symbool en probleem. Maar een wolf alleen maakt nog geen verhaal.

Daarvoor heb je onderhuid nodig. Iets dat al langer in de grond zit dan wij.

Dus ging ik spitten. In oude verhalen en lokale folklore, online en offline, met zoekprogramma's en—ja—ook met AI. Niet om het verhaal te laten schrijven, maar om te vinden waar de scheuren zitten: waar feit en bijgeloof elkaar raken, waar een plek een geheugen krijgt, waar een naam een waarschuwing wordt. En toen lag de kapstok er. De rest was werk. Avonden, nachten, en dat ene moment waarop je eigenlijk naar bed moet maar tóch nog één scène schrijft, omdat je anders wakker ligt.

Nu is het 30 december 2025. Als je dit leest, is het manuscript de wereld in gegaan. En hopelijk—dat is het enige wat je als schrijver echt kunt vragen—bevalt het resultaat.

Ik wil iedereen bedanken die bewust of onbewust heeft meegholpen. Mensen die me hebben aangesproken, tegengesproken, meegedacht, of simpelweg iets hebben gezegd dat bleef hangen (sorry, vrienden). Inspiratie is zelden netjes; het lekt overal doorheen.

En als laatste dank ik Vanessa, die mijn schrijfdrift soms met opgetrokken wenkbrauw aanziet—alsof ze zich afvraagt waar ik het allemaal vandaan haal. Liefje: ik hou van je. En ik beloof niets, behalve dat dit waarschijnlijk niet de laatste keer is.

— Jan Zuidema, Bleiswijk

De wind huilde om het oude huis op de Veluwe, een melancholisch lied dat de ruiten deed trillen. Michael zat in zijn oversized trui, een dampende kop koffie tussen zijn handen geklemd, en staarde naar de donkere bomenrij die de tuin omsloot. De regen tikte een onregelmatig ritme tegen het glas, als vingers die toegang eisten. Hij was net verdiept in een bijzonder weerbarstig stuk code toen hij het hoorde. Een zacht gekraak, alsof iemand behoedzaam over de oude vloerplanken schuifelde.

Michael fronste. Het huis was leeg. Annemiek zat op kantoor, kilometers verderop. Hij spitste zijn oren. Daar was het weer, duidelijker nu. Een voetstap.

"Hallo?" Zijn stem klonk hol in de stilte van de kamer. Geen antwoord.

Zijn hartslag versnelde. Hij was geen man die snel bang werd – hij geloofde in logica, in systemen en algoritmes. Maar dit paste niet in zijn wereldbeeld. Behoedzaam kwam hij overeind en liep de gang in. De temperatuur leek plotseling gekelderd. Een geur drong zijn neusgaten binnen: natte aarde vermengd met iets zoetigs, iets dat aan bederf deed denken.

Hij stak zijn hoofd om de hoek van de woonkamer. Niemand. Toen zag hij het: een schaduw die langs de deuropening naar de hal flitste. Michael sprong naar voren en keek de hal in. Leeg.

Maar daar, op de oude houten vloer, lag iets dat glinsterde in het schaarse licht: een knoop van parelmoer, versierd met het minutieus gegraveerde beeld van een wolf. Michael raapte het voorwerp op. Hij herkende het beeld van een afbeelding uit een stoffig boek over de geschiedenis van de regio. Volgens de overlevering had de knoop toebehoord aan een vrouw die in de bossen huisde, iemand die door de lokale bevolking gevreesd werd. Bijgeloof, dacht hij, maar hij klemde de knoop stevig in zijn handpalm. Het parelmoer voelde onnatuurlijk koud aan.

Michael griste zijn telefoon van tafel en belde 112. Zijn duim gleed twee keer over het scherm; hij moest zichzelf dwingen de drie cijfers te zien voor wat ze waren. Zijn handen trilden.

“112-centrale, welke hulpdienst wenst u?”

“Politie,” perste Michael eruit.

“In welke plaats?”

“Putten. Er is een inbreker. Nu.”

Er klonk een klik, een fractie van een seconde aan statische ruis, en toen een nieuwe, zakelijke stem. “Politie, meldkamer Noord-Oost Gelderland. Wat is de locatie van het incident?”

“Mijn huis,” zei Michael. Zijn eigen stem klonk vreemd. Te hoog. “Ik ben alleen. Ik hoor... ik hoor voetstappen.”

“Adres?” vroeg de stem.

Michael gaf het.

“Blijf aan de lijn,” zei de centralist. “Sluit uzelf op. Niet gaan kijken.”

Michael keek naar de gang.

De gang keek terug.

Hij trok de deur van de keuken dicht en draaide het slot om. Een reflex. Iets uit zijn jeugd. Als je iets niet begreep, deed je het dicht.

Hij bleef staan met de telefoon tegen zijn oor, terwijl de regen harder tegen het raam sloeg. Niet tikken. Slaan. Alsof er vingers tegen het glas trommelden.

“Hoort u nog iets?” vroeg de centralist.

Michael wilde “nee” zeggen.

Maar toen hoorde hij het.

Een zachte schuif. Niet boven. Beneden. Vlakbij. Aan de andere kant van de keukendeur.

Hij hield zijn adem in.

“Er loopt iemand,” fluisterde hij.

“Ziet u die persoon?” vroeg de centralist.

Michael knipperde.

Want ineens voelde hij iets anders dan geluid.

Een aandacht.

Alsof er iemand naar hem keek, niet met ogen, maar met intentie. Een druk in de lucht.

Hij zette een stap achteruit. Zijn rug raakte de koelkast. Koud staal. Een rilling liep over zijn huid.

“Ik word bekeken,” zei hij.

“Dat kan bij stress zo voelen,” zei de centralist, te snel. Te geïmponeerd. “Kunt u beschrijven wat u ziet?”

Michael lachte kort. Zijn keel was droog.

“Ik zie niks,” zei hij. “Maar ik weet het zeker.”

Toen ging de deurklink van de keukendeur omlaag.

Langzaam.

Niet voorzichtig. Beheerst.

Alsof iemand wilde dat hij het zag.

Michael staaarde naar het slot. Het hield.

Een seconde.

Twee.

Toen stopte de druk op de klink.

En precies op dat moment—alsof iemand het sein had gegeven—klonk er een tik op het raam.

Michael draaide zijn hoofd.

In de weerspiegeling zag hij eerst alleen zichzelf. Een bleek gezicht. Witte knokkels om de telefoon.

En daarachter, in het glas, een donkere vorm.

Hij draaide zich om.

De achterdeur stond op een kier.

Dat klopte niet. Hij had hem dichtgedaan. Dat wist hij zeker.

In de opening stond een vrouw.

Niet nat van de regen.

Op haar zwarte kleding leek het water geen vat te hebben. Het gleed ervan af, alsof de druppels niet durfden.

Ze was bleek. Niet ziek bleek. Krijtbleek. Alsof ze nooit buiten het boslicht kwam. Haar haar hing donker langs haar gezicht, strak en glanzend. Haar ogen waren twee diepe, zwarte vlekken die niet reflecteerden.

Michael slikte.

“Je bent eindelijk wakker,” zei ze.

Haar stem was zacht. Schor. Alsof ze lang niet had gesproken. Of alsof ze de woorden uit een andere mond had geleend.

“Wie bent u?” bracht Michael uit.

De centralist zei iets in zijn oor, maar het kwam niet binnen. Alsof de verbinding door een laag water ging.

De vrouw keek langs hem heen, de keuken in. Naar het aanrecht. Naar de plek waar later iets zou liggen.

“Je huis is niet meer van jou,” zei ze. “Je hebt het alleen nog niet geaccepteerd.”

Michael voelde zijn hart bonzen in zijn keel. Hij wilde naar de deur rennen. Hij wilde weg.

Maar zijn benen deden het niet meteen.

De vrouw glimlachte. Niet vriendelijk. Niet boos.

Alsof ze iets herkende.

“Je ruikt het al,” zei ze. “Natte aarde. Zoet bederf. Dat is de taal die je straks vanzelf spreekt.”

Michael schudde zijn hoofd. “Ik heb de politie gebeld,” zei hij, te hard. “Ze zijn onderweg.”

De vrouw knikte, alsof hij haar een cadeau gaf.

“Ja,” zei ze. “Die komen.”

En toen, alsof ze haar woorden bevestigde, vloog de voordeur open.

Niet met geweld.

Met vanzelfsprekendheid.

Twee mannen stapten naar binnen.

Zwarte pakken. Zwarte schoenen die geen modder leken op te nemen. Het soort net zwart dat je niet draagt naar een bos, maar naar een begrafenis. Hun bewegingen waren synchroon, niet omdat ze oefenden, maar omdat ze nooit anders liepen.

Geen van beiden droeg een paraplu of een jas. Hun haar was droog. Het water leek simpelweg om hen heen te vallen, net zoals van de kleding van de vrouw.

Michael zag een klein oortje in zijn rechteroor. Doorzichtig. Bijna onzichtbaar. Hij zag ook iets anders: een subtiele pin op de revers. Rond. Donker met een matte glans. Geen logo dat hij herkende, maar het zat er alsof het er altijd had gezeten.

Alsof dit uniform was.

“Blijf staan,” zei Michael automatisch.

De mannen keken hem aan.

Geen verrassing. Geen twijfel. Geen vraag.

De vrouw deed een stap naar binnen en kwam half in het licht van de keukenlamp te staan. Ze leek groter in het licht. Niet fysiek, maar alsof het licht om haar heen kromp. Haar aanwezigheid bracht een plotselinge kilte met zich mee.

“Je hebt gezien wat verborgen had moeten blijven,” zei ze. Haar stem was niet meer schor. Nu was hij helder. Schoon. Koud.

“U bent niet van de politie,” zei Michael tegen de mannen.

De linker man knipperde één keer, langzaam. En toen glimlachte hij, heel kort.

Geen menselijk gebaar.

Een teken.

In een flits pakten ze hem vast.

Hun handen waren warm door handschoenen heen. Strak. Precies op plekken waar je iemand kon stilzetten zonder kneuzingen. Een professionele greep. Een greep die je later kunt ontkennen.

Michael spartelde. “Laat me los!”

De centralist in zijn oor riep zijn naam. De stem kwam nu wél binnen. Paniek. Maar het was te laat.

De vrouw liep dichterbij, tot haar gezicht vlak bij het zijne was. Hij rook haar adem. Niet naar koffie. Niet naar sigaretten. Naar vochtige grond. Naar kelderlucht. Naar iets ouds.

“Daar staat een prijs op,” fluisterde ze.

Michael voelde iets in zijn borst trekken, alsof er een dun touw strak werd gezet onder zijn ribben.

Hij wilde schreeuwen.

Maar zijn keel sloeg dicht.

En toen—plotseling—lieten de mannen los.

Niet omdat ze medelijden hadden.

Alsof iemand had gezegd: genoeg.

De vrouw stapte achteruit. Haar ogen gleden naar de telefoon in Michaels hand.

“Laat ze maar komen,” zei ze. “Ze zien alleen wat ze mogen zien.”

Toen was ze weg.

Niet door de deur. Niet langs hem heen.

Gewoon... weg.

De mannen in het zwart keken niet eens naar de lege plek. Voor hen was het proces afgerond. Ze draaiden zich gelijktijdig om en liepen de gang in, terug naar de voordeur. Hun pas was rustig, onverstoorbaar, alsof ze een kantoor verlieten na een geslaagde vergadering.

Michael bleef staan. Zijn hart sloeg tegen zijn ribben alsof het eruit wilde.

Buiten hoorde hij een auto starten.

Reed weg met laag toerental. Rustig. Geen haast.

Alsof ze wisten dat tijd aan hun kant stond.

Twee minuten later arriveerde de politie.

Twee agenten stapten de keuken in, hun zware schoenen klakkend op de tegels.

Nat haar. Natte jassen die naar koude regen en natte wol roken. Hun zaklampen, nu overbodig in het felle keukenlicht, hingen nog aan hun koppel.

“U zei dat er iemand binnen was?” vroeg de oudste van de twee, een brigadier met diepe groeven in zijn voorhoofd.

Michael wees met een trillende vinger naar de gang. “Ze waren hier,” zei hij. “Een vrouw. Twee mannen. Zwarte pakken.”

De brigadier keek kort naar zijn collega.

Die collega keek weg.

“Zwarte pakken,” herhaalde de brigadier, alsof hij het woord wilde wegen.

Michael zag het heel even. Een aarzeling. Niet ongeloof. Herkenning.

“Er is niemand,” zei de brigadier. “Geen braaksporen. De deuren zitten dicht.”

“Ze kwamen binnen alsof ze een sleutel hadden,” zei Michael.

De brigadier maakte een notitie. Snel. Klein. “U zult dit ongetwijfeld zo ervaren hebben,” zei hij. “Maar wij zien hier geen sporen van iemand anders dan uzelf.”

Toen ze vertrokken, bleef het huis stil achter.

Te stil.

Michael liep naar de voordeur en keek naar het natte grindpad. De regen had alles vlak gemaakt. Alsof er nooit iemand had gestaan.

Toch zag hij iets bij de drempel.

Een dunne zwarte vezel, vastgeplakt aan het hout.

Hij bukte, trok hem los en hield hem tussen duim en wijsvinger.

Zijn adem stakte.

Niet omdat het bewijs groot was.

Maar omdat het bewijs bleef.

Michael sloot zijn vuist eromheen, langzaam, alsof hij bang was dat het draadje zich los zou rukken.

Toen ging hij terug de keuken in.

En hij draaide het slot nog een keer om, terwijl hij wist dat het slot daar niet voor gemaakt was.

3

Annemiek parkeerde naast Michaels auto. Het was half negen en de vergadering in Zwolle was vreselijk uitgelopen. Ze bleef even zitten, haar handen nog om het stuur geklemd. De regen kletterde onophoudelijk op het dak van haar wagen. Ze stapte uit en de wind sneed direct door haar jas. Het pad naar de voordeur lag vol takjes en dennenappels die kraakten onder haar schoenen.

Binnen rook het naar oude koffie en een vreemde, aardse geur. "Michael?" Geen antwoord. Ze liet haar jas aan de kapstok

glijden en liep op haar sokken de woonkamer in. Zijn bureaulamp brandde nog en zijn laptop was dicht. Een lege mok stond eenzaam op de rand van het bureau.

Toen hoorde ze een dof, regelmatig gebonk van boven. Alsof iemand zachtjes met een vuist tegen een muur tikte. Ze liep de trap op en bleef halverwege staan. Michael zat op de overloop, zijn rug tegen de muur en zijn knieën opgetrokken. Zijn haar zat in de war en zijn ogen stonden rood.

"Wat is er gebeurd?" vroeg ze terwijl ze naast hem hurkte.

Hij opende zijn mond, sloot hem weer en stak toen langzaam zijn hand uit. In zijn palm lag de parelmoeren knoop met de wolf. "Er was iemand in huis," zei hij schor. Hij vertelde over de vrouw, de mannen en de politie die hem voor gek verklaarde.

Annemiek nam de knoop van hem over. Ze draaide hem om en zag een fijn gekrast jaartal op de achterkant: 1789. "Je bent niet gek," zei ze resoluut, hoewel ze de kou van de knoop tot in haar botten voelde.

Ze hielp hem overeind. "Kom. Naar beneden. Ik zet nieuwe koffie en jij vertelt alles vanaf het begin."

Terwijl ze Michael naar de keuken leidde en het water opzette, bleef haar blik rusten op het aanrecht. Ze verstijfde. Naast de plek waar Michael zojuist zijn lege handen op het koude staal had gelegd, lag nu een tweede knoop. Hij was identiek aan de eerste, precies zo neergelegd dat de wolf haar recht aankeek.

Ze keek naar de knoop, dan naar Michael, en weer terug. De ruimte tussen hen leek plotseling kleiner te worden, alsof de muren van het huis ademhaalden.

4

De regen roffelt op mijn vacht zoals die al eeuwen doet. Ik lig plat op de mosbedekte grond achter de rododendrons, mijn neus tussen mijn voorpoten, en kijk naar het verlichte raam van

het huis. De geur van mensenzweet en koude angst drijft naar buiten, vermengd met de bittere geur van koffie. Ze denken dat ze veilig zijn achter glas. Ze begrijpen niet dat glas niets tegenhoudt wat uit de aarde zelf komt.

Ik ben ouder dan dit huis, ouder dan de meeste bomen die het omringen. In 1789 beet ik een vrouw in haar kuit omdat ze te dicht bij mijn jongen kwam. Haar bloed brandde in mijn bek als vloeibaar maanlicht. Ze gilte niet. Ze keek me aan met ogen die te zwart waren voor een mens en lachte kort en scherp. De volgende ochtend waren mijn jongen dood – hun kelen doorgesneden met een zilveren mes – en ik was veranderd in dit: een bewaker van een vloek die ik nooit heb gewild.

Ik heb deze grond twee eeuwen gemeden. De Veluwe rook te veel naar haar: naar gedroogde kruiden, verrotte appels en het zoete bederf dat uit haar mond komt als ze spreekt. Maar nu ben ik teruggeroepen. Een haak van ijs in mijn borstbeen trok me vanuit de verste wouden terug naar dit specifieke stuk bos.

Ik zie haar nu bewegen aan de rand van het gazon. Ze werpt geen schaduw in het schijnsel van de tuinverlichting. Haar gezicht is bleker dan berkenschors. Ze bukt zich en legt iets neer op het pad. Een knoop. Parelmoer. Ze kijkt recht naar de plek waar ik lig, hoewel ik onzichtbaar ben in de schaduwen. Ze groet me niet. Ze nodigt me uit. We hebben nog een rekening openstaan, en zij is begonnen met tellen.

5

Om half vijf, toen het eerste grijze licht nog maar net door de gordijnen sijpelde, gaf Annemiek het op. Ze was die nacht elk uur wakker geschrokken van een geluid dat leek op een nagel die over hout kraste. Ze was een vrouw van cijfers en feiten, niet van schaduwen, maar de nacht had haar ratio uitgehold.

Ze liep naar de keuken en zocht in het dressoir naar het oude cederhouten sigarenkistje van haar vader. De geur van tabak en

oud hout gaf haar een vluchtig gevoel van veiligheid. Michael zat al aan de keukentafel; hij staarde naar zijn lege handen alsof hij de code van de realiteit niet meer kon lezen.

"We ruimen ze op," zei ze tegen hem. "In dit kistje. Achter slot en grendel. Als we ze niet zien, hebben ze geen macht."

Ze legde de twee knoppen in het kistje. Het deksel klikte dicht met een geluid dat te definitief klonk voor de stilte in de keuken. Ze zette het kistje boven op de koelkast, uit het zicht. Maar de rust kwam niet. Elke minuut dat het kistje daar stond, voelde ze de druk in de kamer toenemen.

In een vlaag van plotselinge daadkracht — of was het paniek? — greep ze het kistje weer van de koelkast. Ze liep de tuin in, waar de wereld inmiddels verzadigd was van vocht en grijsheid. Met haar blote handen groef ze een kuil achter de rododendrons. Ze begroef het hout diep onder de natte bladaarde en stampte de grond aan tot haar laarzen zwart zagen van de modder.

Pas toen ze de keuken weer inliep en haar handen waste tot haar huid schrijnde, dacht ze dat het voorbij was. Ze zette koffie, de geur van bonen die de geur van aarde moest verdrijven. Maar toen ze het kopje op het aanrecht wilde neerzetten, bevroor ze.

Daar, precies op de plek waar ze zojuist het roestvrij staal had schoongeboend, lagen zeven knoppen. Ze vormden een perfecte halve cirkel. Ze waren nat van de aarde, alsof ze zojuist zelf een weg omhoog hadden gegraven.

6

Annemiek besloot naar het dorp te rijden. Ze moest iemand spreken die de grond hier kende. Het marktplein was bijna leeg; de enkele mensen die er liepen, hielden hun kragen hoog opgetrokken. Ze parkeerde bij de kerk en liep naar de kraam van Teun, de imker. Zijn ogen waren waterig blauw en leken door haar heen te kijken.

"Dag Teun," begon ze, terwijl ze een van de knoppen uit haar zak haalde – de achtste, die ze die ochtend op de deurmat had gevonden. Ze legde hem op de toonbank tussen de potten heidehoning. "Ken je dit?"

Teun keek naar de knoop zonder hem aan te raken. Zijn gezicht verstrakte. "Leg terug waar je hem vandaan hebt, meid," zei hij schor.

"Waarom? Wat is dit?"

"Sommige dingen zijn niet bedoeld om vast te houden," fluisterde hij, terwijl hij schichtig om zich heen keek. "Ze legt ze neer voor wie ze kiest. Eerst zeven. Dan dertien. Daarna is het te laat om nog weg te lopen." Hij draaide zich bruusk om en begon zijn potten te verplaatsen, alsof het gesprek nooit had plaatsgevonden.

Annemiek liep verder naar de oude boekwinkel van mevrouw Van Vliet. De oude vrouw keek op van haar leesbril toen Annemiek de knoop liet zien. "Je woont in het boswachtershuis, nietwaar?" vroeg ze met een zucht. "In 1938 vond een vrouw daar ook zo'n knoop. De volgende dag vonden ze haar in het bos. Geen druppel bloed in haar lichaam, maar haar keel was opengehaald. Ze zeggen dat de bossen hier een geheugen hebben dat langer is dan dat van de mensen."

Toen Annemiek die middag thuiskwam, was het binnen ijsig koud. Michael stond bij de keukentafel. Hij wees naar het midden van de tafel. Daar lagen dertien knoppen in een cirkel. Ze voelde in haar jaszak. Geen knoop daar.

In het midden lag een veertiende knoop. Hij was groter dan de rest en het parelmoer was vergeeld, als een oude tand. Op de achterkant stond geen jaartal, maar een ruwe, rode vlek die eruitzag als een verse bloeddruppel, diep in het materiaal getrokken.

Buiten begon het weer te regenen. Het was geen gewone regen; het was een gordijn dat hen afsloot van de rest van de wereld. En in de verte, aan de rand van het bos, hoorde ze voor het

eerst een wolf huilen – een geluid dat geen angst uitdrukte, maar een aankondiging was.

7

De keuken voelde kleiner dan gisteren, alsof het huis zich langzaam om hen heen dichtvouwde.

Annemiek stond met haar vingertoppen op het aanrecht. Dertien knopen in een cirkel. De veertiende in het midden—groot, vergeeld, met die rode vlek diep in het parelmoer—als een oog dat niet knipperde.

Ze dwong zichzelf te denken in stappen. Oorzaak. Gevolg. Variabelen. Maar haar nek bleef strak, haar adem zat te hoog, en haar lijf deed alsof er brand was.

“Ik ga naar het archief,” zei ze.

Michael keek op alsof het woord niet meteen landde. Zijn blik ging naar de knopen, terug naar haar, weer naar de knopen. Controle. Hercontrole.

“Het archief... waarvoor?”

“Voor namen,” zei Annemiek. “Voor verklaringen. Voor dat verhaal van 1938. En voor 1789. Als het oud is, staat het ergens op papier.”

Michael schudde langzaam zijn hoofd. “Dit... dit los je niet op met papier.”

“Alles laat een spoor achter,” zei ze, harder dan bedoeld. Ze zag zijn schouders zakken en temperde haar stem. “En ik heb iets nodig wat niet verandert als jij slaapt.”

Ze pakte de veertiende knoop met een theedoek, alsof haar huid iets kon oppikken dat ze niet kon wassen. Ze stopte hem in haar jaszak. Niet als bewijs. Als sleutel.

Michael volgde haar beweging. “Neem hem niet mee.”

“Juist wel,” zei Annemiek. “Als iemand hem herkent, krijgen we context. Als niemand hem herkent, weten we dat ook.”

Buiten was de wereld te normaal. Auto’s die gewoon reden. Een kerstster in een raam. Een kind op een fiets. Het voelde als decor dat vergeten was dat er iets misging.

De rit naar het gemeentearchief ging langs bomen die er te recht bij stonden. Elke rij stammetjes leek naar haar te kijken alsof ze al wist dat ze zou terugkomen met minder lucht in haar longen.

Binnen rook het naar stof en warmte. Papierlucht. Niet geruststellend, maar voorspelbaar.

Achter de balie zat een vrouw met een scherm vol tabbladen. Ze keek op, glimlachte professioneel.

“Kan ik u helpen?”

Annemiek legde haar identiteitsbewijs neer. “Ik zoek stukken over Tongeren,” zei ze. “In deze regio. Rond 1789. En iets rond 1938. Over het boswachtershuis aan de rand van de Veluwe.”

De vrouw trok een wenkbrauw op. “Tongeren... hier?”

“Ja,” zei Annemiek. Ze haalde de knoop uit haar zak, nog in de theedoek, en legde hem op de balie.

De stof liet net genoeg parelmoer door om het licht te breken.

De vrouw keek. Een fractie te lang.

“Waar hebt u dat vandaan?” vroeg ze zachter.

“Uit mijn keuken,” zei Annemiek.

De vrouw slikte. Het was geen toneelstuk. Het was een reflex. Ze schoof haar stoel naar achteren. “Kom maar mee,” zei ze. “Ik kijk wat ik kan vinden.”

In de studiezaal kwam een man erbij. Grijs haar, bril, handen die leken te weten hoe breekbaar tijd is.

“Mevrouw Zuidema,” zei hij. “U zoekt 1789 en Tongeren.”

Hij zei het alsof hij het niet hardop wilde horen.

“Sommige correspondentie is nooit officieel ontsloten,” ging hij verder. “Kerkelijk. Particulier. Dingen die men liever liet rusten.”

“Laat het maar niet rusten,” zei Annemiek. “Ik wil het zien.”

Hij legde witte handschoenen neer. “Voorzichtig. Dit papier is ouder dan wij.”

De dozen waren groter dan ze had verwacht. Karton dat rook naar kelders en naar jaren; naar woorden die al die tijd hadden liggen wachten zonder stem. Bovenop lag een bundel brieven, bijeengehouden door een strook vergeeld lint. Op elke envelop stond in een strak handschrift hetzelfde: *Aan de vrouw te Tongeren*. Geen naam, alleen een titel, alsof een persoon een functie was geworden.

Annemiek maakte het lint los. Haar vingers trilden niet, maar haar buik trok samen in een trage, koude knoop. Ze liet haar vingertoppen over het papier glijden. Het handschrift van de pastoor was hier haastig, bijna koortsachtig, alsof de inkt de snelheid van zijn angst niet kon bijbenen. Tussen de officiële doopcevels door vond ze een los vel, ongedateerd, geschreven met dezelfde bittere inkt.

"Zij telt niet zoals wij tellen," las ze zachtjes. Haar stem klonk hol in de hoge, kille ruimte van het archief.

"Zeven is de groet, dertien is de koorts. Maar wees gewaarschuwd voor de drieëndertigste knoop. Dat is de grens van het vlees. Wie de drieëndertigste knoop aanvaardt, is geen gast meer op de Veluwe, maar wordt de Veluwe zelf. Er is geen weg terug als de aarde eenmaal de volledige rekening heeft opgevraagd."

Ze staarde naar het getal. *Drieëndertig*. De cijfers waren dikker aangezet, alsof de pen van de pastoor daar had stilgestaan, trillend op het papier. Michael had er nu veertien. Hij was de helft al voorbij.

Toen ze de eerste envelop opende, viel er iets uit: een gedroogde heidebloem, platgedrukt tussen de tijd. De brief zelf was geschreven met een trage, bijna dwingende hand. Niet slordig zoals de notities, maar beheerst. Alsof de schrijver wist dat dit gelezen zou worden door iemand die de waarheid liever niet wilde kennen.

Kind... luister naar mij.

Het was ondertekend met een simpel kruis en de titel: *Pastoor*. Annemiek las door, haar ogen sneller dan haar adem. De zinnen waren te precies om folklore te zijn; ze probeerden niet te overtuigen, ze probeerden te begrenzen.

"Gij hebt gesproken over het binden van uw ziel aan de grond," schreef de man eeuwen geleden. "Gij denkt de dood te ontlopen door de aarde te bezitten. Maar de aarde bezit altijd terug. Wie zich vastmaakt aan deze heide, maakt zich vast aan honger. Wie de Veluwe tot anker maakt, schept een waker om te bewaken wat niet bewaakt kan worden."

Annemiek voelde haar tong droog worden, alsof het stof van de brieven direct in haar bloedbaan terecht kwam. Ze keek op naar de archivaris, die op veilige afstand bleef staan.

"Heeft iemand dit ooit gelezen?" vroeg ze.

De man bleef bij de deur staan, alsof het papier besmettelijk was. "Niet officieel," zei hij vlak. "Er staat een aantekening bij in de marge." Hij wees met een magere vinger naar een potloodzin die later was toegevoegd: *Niet openen. Niet noemen. Niet terugbrengen naar het bos.*

Annemiek keek weer naar de dode heidebloem. "Waarom ligt dit hier dan nog?"

"Omdat iemand het wél heeft teruggebracht," zei de archivaris. Zijn stem was kleurloos, verstoken van elke emotie.

"Archieven zijn ook begraafplaatsen, mevrouw. Alleen liggen hier geen lichamen. Alleen waarschuwingen."

Annemiek maakte kopieën. Niet omdat ze dacht dat papier haar zou redden, maar omdat ze iets nodig had dat niet kon weglopen in de nacht.

Toen ze naar buiten liep, voelde de knoop in haar zak zwaarder dan op de heenweg.

Alsof hij wist dat ze hem had herkend in de woorden.

Thuis rook het huis alsof het de hele middag had geademd door natte aarde.

Michael zat aan de keukentafel met zijn handen om een mok alsof hij zichzelf daarmee op zijn plek hield.

“Je bent terug,” zei hij. Het klonk niet als opluchting. Meer als een check of het systeem nog output gaf.

Annemiek legde een kopie van de brief voor hem neer. Ze zette het glas met de gedroogde heide ernaast.

“Dit is 1789,” zei ze.

Michael las. Zijn wenkbrauwen trokken samen, zoals bij code die niet klopt maar wél draait.

“Binden,” mompelde hij. “Anker. Waker.”

“Een vloek,” zei Annemiek.

Michael schudde zijn hoofd, langzaam. “Een mechanisme kan ook een vloek zijn.”

Annemiek keek naar de cirkel knopen, die ze verder van de rand had geschoven. “Dan zijn er regels,” zei ze. “En als er regels zijn, kunnen we iets doen.”

Michael hield zijn blik op het papier. “En als ik al onderdeel ben van die regels?”

Annemiek schreef bovenaan een schone pagina één woord: TELLING. Daaronder: 7 — 13 — 33.

“Dan zorgen we dat jij het merkt vóóordat zij het stuurt,” zei ze.

Buiten, achter het raam, stond het bos als een muur die niet bewoog. Maar het voelde alsof het wel keek.

Annemiek had het notitieboek opengeklapt alsof het een veldkaart was.

Niet omdat ze dacht dat er ergens een rode X stond, maar omdat haar hoofd houvast nodig had.

De pagina's stonden vol met korte woorden, pijlen en cijfers. TELLING — 7 / 13 / 33. Aarde — geur. Knopen — cirkel.

En in een hoek, te klein geschreven, alsof ze het wilde verstoppen: VOETEN.

“Je moet me helpen,” zei ze, zonder op te kijken.

Michael zat tegenover haar, maar zijn blik rustte op de rand van de tafel. Zijn stem klonk normaal. Dat maakte het erger.

“Waarmee?”

“Met eerlijk zijn,” zei Annemiek. “Met details. Jij merkt dingen die ik niet merk. En je verzwijgt ze.”

Michael lachte kort, droog. “Ik merk vooral dat ik moe ben.”

“Moe is één ding,” zei Annemiek. “Verdwijnen is iets anders.”

Hij trok zijn wenkbrauwen op. “Verdwijnen?”

Ze tikte met haar pen op het woord. VOETEN. “Sinds wanneer word jij wakker met modder aan je voeten?”

De stilte die volgde was niet leeg. Het was de stilte vlak vóór een bekentenis.

Michael keek naar zijn sokken alsof hij daar een antwoord op kon vinden. “Gister,” zei hij. “En eergister. En misschien al daarvoor.”

Annemiek voelde haar maag samentrekken, maar ze hield haar stem strak. “Vertel het precies. Hoe je wakker wordt. Wat je ruikt. Wat je hoort.”

Michael kneep zijn ogen dicht. “Het is alsof ik uit een droom word geslagen,” zei hij. “Alsof iemand aan een touw trekt.”

Hij opende zijn ogen weer. Glazig. Maar scherp. “Ik zit rechtop. Mijn hart gaat niet eens snel. Ik ben wakker... maar ik ben ook nog ergens anders.”

Annemiek schreef mee. Wakker maar elders.

“En dan?” vroeg ze.

“Dan voel ik kou aan mijn voeten,” zei Michael. “Nat. Zwaar.” Hij keek haar smekend aan. “Ik durf het licht niet aan te doen. Want dan moet ik zien waar ik ben geweest.”

“En die taal?” vroeg Annemiek. “Dat mompelen?”

Michael schudde zijn hoofd. “Ik hoor mezelf,” zei hij. “Alsof ik naast mezelf sta.” Hij draaide zijn vingers om elkaar heen. “Het zijn geen Nederlandse woorden. Het klinkt oud. Hard. Alsof iemand stenen in zijn mond heeft.”

Annemiek schreef: Oud. Hard. Stenen.

“Heb je het opgenomen?” vroeg ze.

Michael reageerde bijna boos. “Hoe dan? Moet ik midden in de nacht mijn telefoon pakken en zeggen: ‘Wacht even, ik ben bezeten, ik ga dit even documenteren’?”

Het woord bezeten viel in de keuken als een glas op tegels.

Annemiek liet het liggen. Niet om het te geloven. Om het te registreren.

Ze haalde een rol schilderstape uit de la. “Dan doen we het anders,” zei ze.

“Wat ga je doen?”

“Markeren,” zei Annemiek. “Als jij ’s nachts loopt, wil ik weten waar.”

Ze plakte tape over de kier van de achterdeur. Nog één strook bij het raam.

Die nacht werd het huis niet donker.

Het werd licht.

Annemiek lag met het notitieboek naast haar. Michael ademde onregelmatig. Haar oren bleven wakker, alsof slaap iets was dat je moest verdienen. Toen schrok ze wakker. Gevoel van paniek.

“Michael,” fluisterde ze.

Geen antwoord.

Zijn ogen stonden halfopen, maar niet gericht. Ze kende dat gezicht niet van hem.

Toen begonnen zijn lippen te bewegen.

Eerst kleine schokjes.

Daarna woorden—ritmisch, hard, alsof iemand iets opbouwde met klanken die niet bedoeld waren voor een menselijk oor.

Annemiek ging rechtop zitten. Ze wilde hem schudden, maar er zat een angst in haar handen. De angst dat ze niet hem wakker zou maken.

De geur kwam daarna. Nat. Aarde. Modder.

Annemiek deed het nachtlampje aan. Het licht was genadeloos.

Michael zat rechtop. Modder aan zijn enkels. Donkere klonten, natte strepen alsof hij door een sloot was gelopen.

“Waar ben je geweest?” vroeg ze.

Michael knipperde traag. De vreemde woorden kwamen terug, sneller nu. Zijn tong leek niet meer van hem.

Annemiek stapte uit bed en liep naar de gang.

De tape bij de achterdeur hing los. Gescheurd.

Ook bij het raam: rafels, alsof iets eraan had getrokken van buiten naar binnen. Of andersom.

“Je bent naar buiten gegaan,” zei Annemiek.

Michael draaide zijn hoofd naar haar. En heel even zag ze hem terug. De echte Michael. Paniek. Schaamte.

“Ik... ik weet het niet,” zei hij. Zijn stem brak.

Annemiek pakte zijn gezicht vast, niet zacht. “Luister. Als dit weer gebeurt—als je wegzakt—maak geluid. Knijp in mijn arm. Doe iets dat van jou is.”

Michael knikte, maar het was leeg. Een ja dat niet in zijn lijf zat.

Op de vloer zag Annemiek een spoor van kleine afdrukken richting de achterdeur.

Niet van schoenen.

En te scherp voor sokken.

Buiten, aan de rand van het bos, stond de wolf stil.

Hij bewoog niet als iets dat jaagt. Hij bewoog als iets dat wacht.

Zijn vacht was nat van mist, maar hij droeg het alsof hij ouder was dan nattigheid. Zijn ogen waren geel door aandacht, niet door honger.

Hij keek naar het huis, naar het raam, naar de bewegingen binnen.

Niet als een bewaker die redt.

Als een waker die registreert.

Alsof hij al eeuwen hetzelfde ziet gebeuren, en elke keer te laat is om het terug te draaien.

Tussen de bomen verschoof een gedaante die op een vrouw leek.

Ze kwam niet snel.

Ze kwam met geduld.

Ze raakte Michaels geest aan zoals je een kom water aanraakt: niet om hem te breken, maar om rimpels te maken die blijven.

De wolf kantelde zijn kop en liep parallel aan het huis, langs de bosrand. Altijd dezelfde afstand.

Een grens die allang was overgestoken, maar die hij toch bleef bewaken, omdat stoppen betekende dat het definitief was.

De ochtend kwam grijs.

Michael zat in de keuken, gewassen, schone kleren, maar zijn ogen waren te diep.

“Ik heb gaten,” zei hij. “In mijn geheugen. Ik mis stukjes van vannacht.”

Annemiek schoof het notitieboek naar hem toe. “We gaan dit niet op gevoel doen,” zei ze. “We behandelen dit als een systeem.”

Ze tekende een tabel: Tijd — Wakker — Slaap — Woorden — Modder — Deur.

“Vanaf nu,” zei ze, “houden we elke nacht bij wat er gebeurt.”

Michael zuchtte. Een plan was een reddingsboei.

“En als ik weer in die taal praat?” vroeg hij.

Annemiek pakte haar telefoon. “Dan neem ik het op,” zei ze. “We luisteren samen. In het licht.”

Michael keek haar aan, net iets te lang. “En als dat precies is wat zij wil?”

“Dan doen we het alsnog,” zei Annemiek. “Zolang jij stukken mist, wint zij gratis.”

Ze schoof de cirkel knopen verder weg van de rand van de tafel.

“Vandaag,” zei Annemiek, “gaan we naar buiten. We kijken naar sporen. We kijken naar jou.”

Michael knikte langzaam. “Ik ben bang.”

Annemiek legde haar hand op de zijne. “Ik ook,” zei ze. “Maar ik ga je niet laten verdwijnen zonder dat ik het zie.”

De tuin lag erbij alsof iemand hem vannacht had opengeklapt en weer dichtgeduwd.

De regen was gestopt, maar de grond glom nog zwaar en donker. Plassen spiegelden de lucht als kapotte ogen. Annemiek stond bij de achterdeur met het notitieboek onder haar arm en een meetlint in haar hand, alsof elk probleem te temmen was als je het maar opmat.

Michael bleef in het kozijn hangen. Schone sokken. Schone broek. Een blik die steeds terug wilde naar de modder bij de drempel, maar deed alsof hij hem niet zag.

“Dit is niet normaal,” zei Annemiek. Ze knielde en wees. “Kijk.”

Een spoor liep vanaf de deur het gras in. Niet vaag. Niet uitgesmeerd. Duidelijke stappen, diep in de zachte aarde gedrukt, alsof iemand met opzet gewicht had gezet.

Michael slikte. “Dat ben ik.”

“Ja,” zei Annemiek. “Maar niet alleen.”

Ze legde het meetlint langs de eerste afdruk. Ze herkende Michaels profiel: de brede hiel, het schuine slijtvlak rechts, een rafelrandje waar de zool net iets losliet. Zelfs zijn haast stond erin: meer druk aan de buitenkant, alsof hij niet afwikkelde maar duwde.

“Zie je dit?” vroeg ze. “Dit ben jij. Dit is jouw loop.”

Michael keek alsof hij iets van zichzelf terugzag dat hij was kwijtgeraakt. “Oké,” fluisterde hij.

“En nu dit,” zei Annemiek.

Naast zijn afdruk liep een tweede patroon mee. Kleiner. Lichter. Maar scherp. Te scherp. Niet van een kind. Niet van een hond. Niet van een normale voet.

Op sommige plekken leek het op een voet met een te lange wreef. Op andere plekken was de teenafdruk langer dan de hiel, alsof het andersom was neergezet. En bij de rododendrons zag Annemiek een afdruk die begon als een voet, maar

eindigde in een slepende streep, alsof er iets achteraan werd getrokken.

“Heb jij andere schoenen?” vroeg ze, zonder hem aan te kijken.

Michael schudde zijn hoofd. “Ik had niks aan,” zei hij. “Toch?”

“Je zei sokken,” zei Annemiek.

“Ja,” zei Michael. “Maar—” Hij slikte. “Ik weet het niet.”

Annemiek bleef laag bij de grond. “Sokken maken geen profiel,” zei ze. “Sokken geven vegen. Dit zijn randen. Lijnen. Dit is... doelbewust.”

Michael deed een halve stap achteruit. “Wat is dat dan?”

“Iets dat mee liep,” zei Annemiek. “En dat wilde dat jij het spoor zou achterlaten.”

Ze volgden het spoor langs het schuurtje, langs de regenton. Het liep naar het houten hek dat het erf scheidde van de eerste bomen.

Het hek stond op een kier. Net genoeg om door te glippen.

Bovenaan zat een natte veeg, donkerder dan de rest. Alsof een hand—of iets dat op een hand leek—zich had vastgehouden.

“Michael,” zei Annemiek. “Blijf bij me.”

“Ik ben bij je,” mompelde hij.

“Nee,” zei Annemiek. “Echt. Niet weggijken. Niet in jezelf kruipen. Als jij dit niet ziet, heb jij straks geen woorden meer.”

Michael knikte. Zijn ogen flitsten toch al naar het bos.

Het bos stond daar als een wand. Mist hing laag tussen de stammen, dun en koppig. Annemiek voelde niet alleen angst. Ze voelde ook woede, scherp en helder.

“Oké,” zei ze. “We volgen het. Tot we weten waar het eindigt.”

Michael lachte kort, zonder humor. “En als het eindigt in niks?”

“Dan is dat óók informatie,” zei Annemiek. “Kom.”

Ze gingen door het hek. Het licht werd meteen anders, alsof de bomen het opnamen en niet teruggaven.

Elke stap maakte een geluid dat te intiem was: nat mos, zachte aarde, wortels die onder je schoen wegdraaiden.

Michael ademde sneller. “Ruik jij dat?” vroeg hij.

Annemiek knikte. Nat. Aarde. En daaronder dat zoetige bederf dat ze inmiddels herkende als een signaal.

“Niet groter maken,” zei ze, meer tegen zichzelf dan tegen hem.

Na een paar honderd meter werd het spoor chaotischer. Afdrukken draaiden, kruisten, liepen in cirkels alsof iemand had rondgelopen zonder te zoeken, maar te wachten.

De stilte werd totaal. Geen vogel. Geen wind. Alsof zelfs geluid hier niet mocht bestaan.

Michael bleef staan. Zijn ogen gingen naar voren, naar een opening tussen de stammen.

“Michael?” vroeg Annemiek.

Hij liep.

Niet snel. Niet rennend. Gewoon... lopend, alsof het hem werd voorgedaan.

Annemiek pakte zijn arm. “Nee,” zei ze. “Blijf in je lijf. Praat met mij.”

Michael draaide zijn hoofd langzaam naar haar toe. Heel even zag ze hem. Echt.

“Het trekt,” fluisterde hij. “Alsof ik daar al ben geweest.”

“Dan gaan we samen,” zei Annemiek. “Maar jij blijft praten. Jij blijft hier.” Ze tikte op zijn borst. “Zeg mijn naam.”

Zijn lippen schokten. Stilte. Toen: “An... nemiek.” Verkeerd verdeeld.

“Nog een keer.”

“Annemiek,” zei hij, beter.

Ze wilde hem omdraaien. Terug. Nu. Maar zijn blik gleed alweer weg, alsof iemand hem terugnam.

Hij begon te mompelen.

Oud. Hard. Ritmisch. Stenen in de mond.

Annemiek voelde haar huid prikkelen. Ze greep zijn gezicht, dwong zijn ogen naar de hare. “Michael,” zei ze hard. “Hier.”

Hij trok zich los. Niet agressief. Niet bewust.

Hij stapte naar voren alsof hij niet alleen was.

Annemiek rende achter hem aan. Wortels. Nat mos. Een heuveltje dat ze gisteren niet had gezien. Ze verloor hem tussen twee dikke stammen.

Eén seconde.

Twee.

Toen was hij weg.

Geen voetstappen. Geen gekraak. Alleen haar adem, rauw in haar keel.

“Michael!” riep ze.

Het bos slikte het woord in alsof het niets woog.

Ze zocht logisch, eerst. Rondjes. Terug naar het spoor. Haar telefoon in haar hand—geen bereik.

De bomen begonnen op elkaar te lijken. Ze zag dezelfde kromme berk twee keer. Het pad boog terug, alsof het bos haar niet liet vertrekken.

En toen zag ze hem.

De omgevallen eik.

Een reus die was gevallen en nooit was opgestaan. De stam lag als een gebroken rug over de aarde. Het wortelgestel stak omhoog als klauwen, vol natte grond en dunne wortels die nog niet hadden opgegeven. De open plek was eromheen gekapt door tijd en stilte: rond en kaal, alsof iemand hier een cirkel uit het bos had gesneden.